

**Odvracení od nezdravé mystiky luštěním pravých symbolů. Nutnost
pokrokového utváření symboliky.
Proměna sil ve světových dějinách.
Sily nepřátelské přírodě a lidem za přírodními zjevy a duševními zážitky. Jejich
práce v lidském podvědomí
a jejich vázání poznáním (23. 10. 1915)**

Rudolf Steiner

Milí přátelé,

včera jsem upozornil na to, že (samozřejmě do jisté míry) se vyskytují ze dvou stran protivníci duchovně-vědeckého hnutí. Na jedné straně z oboru přírodovědeckého: tím, že právě vybudování, celé ražení přírodovědeckého oboru v přítomné době musí být do určité míry takové, že ten, kdo přírodovědeckým vzděláním projde a má za to, že z tohoto přírodovědeckého vzdělání si může vystavět světový názor, cítí se nucen ke světovému názoru, který svým materialistickým zabarvením musí být protivníkem toho, čím chce být naše duchovní včda. Musíme v tomto oboru jasně myslet. Musí nám být jasné, že člověk, který vyrůstá v přírodovědecko-materialistické metodě naší doby, kterou jsme označili jako nutnou, v mnoha případech vlastně za to vůbec nemůže, že myšlenkami, které v něm jsou podněcovány, se stává naším protivníkem. To přirozeně nemůže nikoho zprostit toho, aby bojoval proti tomuto protivnictví, když vystoupí. Ale správně budeme s ním bojovat jenom tehdy, když uvážíme, co jsem právě řekl.

Na druhé straně vyplývá podobným způsobem protivnictví, které vychází od zástupců různých náboženských společností. Jako má jaksi přírodovědecký obor v dnešní době zájem na tom, aby zakrýval duchovno, které je za přírodou, tak mají dnešní zástupci náboženské společnosti většinou zájem na tom, aby zakrývali duchovno, které je za duší. Tak musíme říci, že ze strany přírodní vědy nemůže vzejít duchovní včda, protože duchovno za přírodou má být zakryto, ani ze strany náboženských společností nemůže vzejít duchovní včda, protože duch má být držen skryt za duševními jevy. Náboženské společnosti, jaké jsou, budou mít vždycky sklon bojovat proti tomu, co z duchovní vědy vystupuje na veřejnost, protože nemají zájem, aby ukazovaly ducha za duševními jevy, nýbrž mají vlastně zájem na tom, aby zakrývaly ducha za duševními jevy. To musíme vědět, a zase to nemá být důvodem, abychom tyto protivníky nechávali bez povšimnutí, nýbrž musí se k nim najít správný postoj.

Ale je neobyčejně obtížné mluvit právě o této kapitole. Neboť se dotýkáme vlastně věcí, na které by každý musel přijít tím, co čte mezi řádky v duchovně-vědeckých spisech, co cítí ve sděleních duchovní vědy. Neboť podkladem věcí, kterých jsem se tím dotkl, je vlastně něco velmi hlubokého, něco velmi významného. Podkladem těchto věcí je, že z určitých důvodů je vlastně nebezpečné jen tak bez dalšího poukazovat od povrchní přírody na to, co je za přírodou. A protože je to jistou měrou nebezpečné, proto je zde to, co jsem více či méně symbolicky naznačil, když jsem řekl, že takzvané tajné společnosti nebo řády mají všude jakousi „pravici“, tj. esoteriky, kteří chtějí přísně dodržovat zamlčování všeho, co souvisí s vyššími tajemstvími. A mají také (ale jak už řečeno, jsou tyto výrazy míněny symbolicky) „stranu středu“ a jakousi „levici“. Levice bude mít stále sklon uveřejňovat určité věci esoteriky, ale ti, co stojí na pravé straně, nejsou naprosto ochotni vynést do veřejnosti něco z toho, o čem mají za to, že se to má tajnými řády uchovávat v tajnosti. Neboť ono vědění, o kterém mají za to, že má být uchováno v tajnosti, považují za nebezpečné, když je v rukách nevhodných osob, jestliže by mohlo být na veřejnosti zastupováno osobami, které nejsou dost připraveny k tomuto zastupování.

Je proto tak obtížné mluvit o tomto tématu, protože ve chvíli, kdy o něm mluvíme, jsme již také nuceni podat určité náznaky, které činí věc věcí veřejnou. Tajné řády, které důvodně nebo bez důvodu mají za to, že mají uchovávat vyšší vědění, volí dokonce metodu, jak by proniknutí svého skutečného

nebo domnělého vědění do veřejnosti z opatrnosti spojili s určitými opatřeními. Takové řády mají obyčejně stupně, a stupně jsou takové, že jsou tři nižší a tři vyšší. Tři nižší stupně nedostanou obyčejně

to vědění, o kterém členové vyšších stupňů mají za to, že jsou v právu, jestliže řeknou: Toto vědění je nebezpečné v rukách nepřipravených osob. A je zde snaha v těchto třech nižších stupních zahalit skutečné nebo domnělé vědění do symbolů, do všelijakých symbolů (mluvil jsem již o takovýchto symbolických sděleních v přednáškách v uplynulém týdnu).

Nuže, o těchto symbolech je nutno snad říci následující. Tyto symboly jsou takové (jsou-li skutečně uchovány ze starších dob a nejsou-li zkomoleny všelijakými machinacemi pozdějších nevčdom-ců), že pro toho, kdo tyto symboly proniká, představují jakousi řeč, kterou je možné postupně chápat. A když je tato řeč pochopena, pak zprostředkuje určité vědění. Mohlo by se také říci, že tyto symboly jsou opatrně uspořádaným sdělením, velmi opatrně uspořádaným sdělením. Zde se lidé nestaví na stanovisko podržení pokladů vědění v nejužším kruhu. Dávají je jaksi těm, které přijímají do vnějšího kruhu. Ale při předávání skrývá se vědění do symboliky, takže jenom ten, kdo může symboly rozluštit, může proniknout k pravdě. Jsou takové řády, které přísně bdí nad tím, aby se vůbec nedávalo teoretické vysvětlování symbolů, nýbrž aby se symboly buďto učily nebo cvičily, takže vlastně každý, kdo chce symboly číst, musí právě sám na to přijít.

Tu by se mohlo říci: A je to skutečně nějaká ochrana? Nepřijde tím přece vědění do nepravých rukou? Nuže, aspoň do 14. 15. století se mohlo říci, že řády, které takto pracovaly se symbolikou, nepředaly tím vědění do nepravých rukou. Ale od té doby se to změnilo, podstatně změnilo. Řeknu hned, proč. Zatím si tedy všimněte: Když vznikaly okultní řády před 14., 15., 16. stoletím, tedy tři nižší stupně, kterým jakožto širšímu kruhu bylo dáváno vědění v symbolech, nemohly toho vlastně zneužívat, právě proto byly omezeny na to, dostávat vědění v symbolech; a všechno ostatní bylo přenecháno těm, kdo uměli symboly proniknout. To byla vlastně ochrana, poněvadž proniknutí symbolů vyžadovalo určitou duchovní práci. Předpokládejme tedy, že někdo vstoupil do nižšího stupně nějakého okultního řádu. Zde dostal symboly, které se buď učily, nebo cvičily. Dostal jenom symboly, nedostal nic jiného, a byl odkázán na to, nechat tyto symboly na sebe působit jako přírodní jevy. Když chtěl postoupit dále, když chtěl přijít na tajný smysl symbolů, pak musel zkoumat, pak musel používat duchovní síly.

Kdyby mu někdo byl pomáhal, pak by nebyl spotřebovával tuto duchovní sílu. Nebylo mu tedy pomáháno, musel sám použít tuto duchovní sílu a spotřebovat ji na luštění symbolu. Nyní jde o to se ptát: Jaká je to duchovní síla, kterou potřeboval k rozluštění symbolů? To je tatáž duchovní síla, kterou kdyby nebyl použil k rozluštění symbolů, nýbrž k proniknutí přírodních jevů, byla by mu pomohla k tomu, aby v určité službě použil schopnosti, které v této službě nemel použít. Bylo tedy úkolem symboliky pečovat o to, aby ty síly, které by se mohly v určité službě stát nebezpečnými, byly obráceny k luštění symbolu. Tím byly tyto síly odvedeny od toho, aby způsobily škody.

Druhá věc, které je nutno si všimnout u těchto symbolů, je to, že lidská přirozenost je založena tak, aby takové symboly brala mravně. Nutno také zvláště říci, že tyto symboly byly uspořádány tak, aby musely být brány mravně. Ale když lidé pozorují přírodní jevy, tedy je nemohou brát mravně. Nemůžeme lilii, protože kvete, měřit mravními zásadami, nýbrž musíme docela objektivně a bez účasti ujmout se práce. Symboly takové nejsou, nýbrž vzbuzují mravní citění a toto mravní citění, které se při pozorování v duši vynořuje, bylo schopno bojovat v duši proti nezdravé mystice. Tak byla také síla nezdravé mystiky odváděna vnitřním působením dojmu symbolu. Tato symbolika měla tedy velmi dobré důvody.

Jenže od 14., 15., 16. století tyto důvody již dobře nepůsobí, nedají se již dobře zastupovat. Proto nemají okultní řády od oné doby také již takový význam, jaký měly dříve. Staly se dokonce v mnohém ohledu společnostmi, které jdou za všemi možnými cíli, za všemi možnými zvláštními cíli. Spíše to jsou společnosti pro pěstování ješitnosti a podobných věcí, často naprosto nejsou takové, aby skrývaly zvláštní vědění, nýbrž nanejvýš ještě prázdné formulky. Ze tomu tak je, na tom má vlastně velký podíl přírodovědecký vývoj od dob Galilea. Koperník atd. Neboť tím, že tyto přírodovědecké metody

vznikly a jsou pěstovány, ztrácí lidská duše postupně možnost držet se symboliky s dávnou oddaností. Symboly jsou vlastně všechny schopny vynést na světlo duchovno za přírodou.

Ale přírodní věda se svými materialistickými metodami, když dosáhla svého vrcholu v 19. století, preparuje lidskou duši tak, že ztrácí duchovno, kterého se symbolika týká. To se ukazuje prakticky v tom, že ten, kdo má za to, že si z přírodní vědy může vystavět světový názor, nemá již pravý sklon zaměstnávat se s vážností a plnou důstojností symbolikou. A přišel jev, který, jak bych řekl, ukazuje se dnes v celém svém významu.

Hleďte, když si všimneme symbolů tajných společností, které do 14., 15., 16. století byly předávány nižším stupňům, tedy jsou to vesměs projevy hlubokých, hlubokých pravd. Ale vyjadřují tyto pravdy takovým způsobem, jak se právě v tehdejší době pravdy vyjadřovaly. Pod vlivem přírodovědeckého smýšlení, hlavně sklonů, které přišly přírodovědeckým smýšlením, nepracovalo se na tom, aby se utvářel) tyto symboly pokrokově. Od 14.. 15. století by se měla rozvinout poněkud svobodnější práce v symbolice, symboly by pak mohly pokračovat. Ale takto nebylo počítáno s tím, co lidstvo prostě zevně ve světě prožívalo. Proto objevují se člověku, který ovládá obzor našeho časového vzdělání, jako zastaralé, a také jsou zastaralé. Ale právě u těch, kdo chtějí přistupovat k okultnímu oboru z určitých hledisek, vytvořil se sklon, který jsem častěji vytýkal - sklon vyhrabávat hodně takových symbolů, které jsou hodně staré. A když se o některém symbolu může říci, že se může opatřit tou nebo onou starou nálepkou, tak z toho mají lidé ohromnou radost. Nepouštějí se do symboliky samé, nýbrž do toho, že někde jednou v dávné době z něčeho vyplynula. Vzdávají se dokonce i pochopení, spokojí se s tím, že vyhrabali velmi starou symboliku. Na další vytváření symboliky se tedy od naznačených století velmi málo pracovalo, takže když se dnes v opozdilcích starých okultních řádů (můžeme je nazývat jediné opozdilci) předává symbolika, je tato symbolika většinou zastaralá a není u nich snaha vést tuto symboliku dále podle pokroku lidstva v posledních sto- letech.

Názory lidí se právě změnilly. Tak jako se dříve mohlo něco držet v tajnosti, nedá se dnes vůbec nic udržet v tajnosti. Pokusme se jen skutečně sehnat něco z pravé starší symboliky, uvidíme, jak málo obtížné to je. Naše doba je dobou zveřejňování, naše doba nestrpí dobře tajemné věci tohoto druhu - myslím tím umělé tajnosti, tedy věci, ze kterých se dělá tajemství. To naše doba dobře neumí, naše doba chce všechno hned zveřejnit. Proto je možné na druhou stranu také říct, že pro někoho, kdo zná literaturu, která byla uveřejněna o všelijaké symbolice, existuje sotva ještě něco neuveřejněného. Vlastně přešlo všechno již do knih a mnohé řady dělají to dnes tak, že prostě svoje členy neupozorňují na to, kde je možné to nebo ono si přečíst, takže mnohé z toho, co dávno se dá přečíst v knihách, je novými členy přijímáno tak, jakoby to směli jako tajemství vědět jenom jejich vrchní členové. Snad v žádném oboru se neprovádí více podvodu, nežli v okultistických řádech!

Tvrdím, že to už dost dobře nejde, udržovat dále tento princip utajování pomocí symboliky. Ale těmto všeem porozumíme správně jenom tehdy, když se pokusíme vniknout do důvodů, proč v dřívějších dobách byly určité věci udržovány v tajnosti. Z naznačených příčin je těžké mluvit o těchto věcech, jak jsem už řekl, protože když se o nich mluví, musely by se říci i mnohé věci, které jen tak beze všeho se říkat nemohou. Proto se pokusím zvolit jinou cestu. Řeknu vám určité věci, jejichž důsledným sledováním můžete přijít k tušení mnohého o tajemstvích světa, co přec jen není radno v přítomné době bezprostředně vyslovit. Řeknu dnes nejprve některé věci, které důsledně mohou být sledovány dále ve vašem vlastním myšlení, citění, které mohou být dále sledovány ve vašem vnitřním životě. Pokud je budete dále sledovat, tedy vás tyto věci daleko přivedou. Poněvadž je na čase tyto věci říci, chci se pokusit říci je tak, jak je to právě možné.

Chci vzít příklad. Hleďte, Carlyle, velký anglický spisovatel, řekl v jedné ze svých řečí (ne právě velmi významné řeči) něco o Dantovi. Ale přece jen řekl něco, co je pozoruhodné. Kdo čte tuto řeč jako obyčejný čtenář (a většina lidí dělá dnes sotva rozdíl mezi čtením nějaké řeči od Carlyla a mezi čtením nějakého novinového článku), tomu nebude nic zvláště nápadné. Ale ten, kdo z duchovní

vědy přijal nejen něco do své teorie, nýbrž do svého citění, ten muže být upozorněn na něco právě na jednom místě. Carlyle tam totiž poukazuje na to, že z věcí, které zevně se jeví jako náhoda nebo také jako něco, co nešlo podle přání lidí, vzniklo přece jen něco ohromně velikého. Dante byl pro svůj politický směr vypovězen ze svého rodného města. Musel se chopit poutnické hole, a tak se stal tím, čím je dnes známým. Tím, že musel odejít z rodného města, byl donucen k tomu, aby napsal svou Božskou komedii. Nyní praví Carlyle: „Dante si přece nepřál být vypovězen ze svého rodného města! Ale kdyby tam byl zůstal, tu by se stal ve Florencii něčím jako lordmayorem. byl by měl mnoho práce jako jedna z hlav Florencie, a Božská komedie by nebyla napsána. Tak musel Dante trpět, aby lidstvo dostalo Božskou komedii.“ Lidstvo tedy vděčí za Božskou komedii Dantovu osudu, který- by si Dante nebyl býval přál - v tom má Carlyle jistě pravdu. Tato poznámka je duchaplná. Pro někoho, kdo čte tuto řeč v obyčejném smyslu, není to tak příliš významné, ale toho, kdo čte tuto řeč pozorně, mohlo by při tom přece jen něco napadnout. Snad si neuvědomí, proč se zde jeho cit zastaví, proč jeho cit zde něco zvláštního cítí. Carlyle sám to také necítil, on udělal tuto poznámku, poněvadž byl velmi duchaplný muž, ale necítil nic z toho, co nyní míním. Co mám na mysli, to musím vysvětlit oklikou.

Předpokládejme, že by Dante nebyl vyhnán, nýbrž že by se stal něčím jako radním nebo hlavou Florencie. Že by dosáhl všeho, k čemu podle svých vloh by mohl dojít. Bylo by se stalo jeho vlivem velmi mnoho, ale - nebyla by jeho Božská komedie. Ale tak jednoduchá věc to není. Předpokládejme skutečně, že Dante by dosáhl svého cíle, nebyl by vytržen z Florencie, byl by se stal jednou z hlav města nebo církve, což je dost příbuzné ve veřejném působení. Protože Dante, jak jistě uznáte podle toho, co máte před sebou v Božské komedii, měl významné schopnosti, byl by se stal jistě významným lordmayorem, byl by představoval něco ohromně významného. Historie by tedy vy padala docela jinak. Florencie by měla velmi vý značnou hlavu města nebo státu - a nejen to! Vmyslete se do této Florencie, která by byla spravována všemi těmi radními se schopnostmi, které potom vplynuly do Božské komedie - tato správa tak geniálního rázu by znamenala, že mnoho jiných sil, které zde byly, by nebylo podvázáno ve svém tajemném působení. Je neobyčejné hloupé, když se tvrdí, že prý nejsou na světě geniální lidé. Těch je velmi mnoho, jenže zanikají, protože nejsou probuzeni. Kdyby se Dante stal starostou města, tu by měl také nástupce, který by byl velice významný, a takových nástupců by měl sedm! Právě sedm významných lidí by přišlo za sebou (tyto věci jednou ještě odůvodníme), sedm významných lidí by vládlo za sebou jakožto starostové Florencie. Něco skutečně velkolepého by vzniklo, ale nebylo by Božské komedie. Dante se narodil roku 1265. Dnes žijeme v době, kdy stále ještě bychom cítili dozvuky toho, kdyby všech těchto sedm lidí bylo tehdy ve Florencii působilo, neboť tyto dozvuky by trvaly sedm století. Sedm století bylo by uplynulo docela jinak, nežli uplynulo. To všechno se však nestalo... Katolická církev je ještě zde, aleje zde také Božská komedie.

Podal jsem vám příklad, jak se proměňují síly ve velkém řádu světových dějin. Podal jsem vám příklad toho, s čím máme vlastně co činit venku ve velké proměně světových dějin. Ohromně významné věci stojí před námi! Používám tohoto příkladu, protože vás chci upozornit na to, že je občas v historii vývoje lidstva nutné, aby byly síly proměněny, aby se síly vylily do docela jiného proudu, než do kterého se chtějí jen tak podle svého zdání vylít. Tento příklad nemá zdánlivě co činit s tím, co chci vlastně říci. a přesto s tím má mnoho co činit. Neboť jestliže to, co je v tomto případě dáno, důsledně sledujete, přijdete na to, proč je těžké vydat beze všeho veřejnosti určité pravdy, které se vztahují na to, co stojí za vnější přírodou. Je skutečně nutné podávat lidem mnohé věci tak, že to váže určité síly tak, aby se nemohly stát nebezpečnými.

Tímto příkladem jsem poukázal na síly, které se vyvinou v lidské přirozenosti, když člověk pronikne závojem přírodních jevů. Ale i tehdy, když lidé nepronikají tímto závojem přírodních jevů, nýbrž přistupují k pronikání závoje duševních zážitků, když chtějí vstoupit do hlubin duše, i tehdy jsou zde jistá nebezpečí. A také zde chci dát vám jedním vyprávěním

možnost přijít na určité věci, které by se jinak nemohly jen tak vykládat. Chci navázat na jedno vyprávění, které je vám známé, o kterém se ale obvykle neví, že projevuje navíc něco tak hlubokého.

K otci Antonínovi přišel jednou muž jménem Pavel. Tento muž chtěl se stát jeho žákem. Jak se tento muž jevil, byl velmi prostým člověkem; přesto Antonín prostinkého muže Pavla-Prost'áčka přijal za svého žáka a dával mu rok za rokem dělat určité práce. Nemyslím, že by mnozí z vás měli radost z konání těchto prací, které ukládal Antonín svému žákovi. Žák musel například nosit vodu, ale do dřevných nádob, takže když byl u cíle, nebylo v nádobách nic. Musel ušít šaty, a když je ušil, musel je zase rozstříhat. Musel nanosít kameny na horu a tam je pustit, aby se zase skutálely dolů. To musel dělat rok za rokem. Následkem toho prodělal Pavel-Prost'áček ohromné prohloubení svého citění a mohl pozorovat, jak z jeho podvědomí vystupují významné duševní síly a jak tyto duševní síly z něj činí postupně moudrého člověka. Z Pavla-Prost'áčka stal se jiný člověk - Pavel Moudrý.

Nechtěl bych příklad Antonína, který učinil s Pavlem-Prost'áčkem, doporučovat k napodobení. Ale jako skutečnost jej musím vyprávět. Dejme tomu, že Antonín by nebyl zvolil tuto metodu, nýbrž že by to udělal Pavlu-Prost'áčkovu lehčí. Co by se bylo stalo? Pavel-Prost'áček by jednoho dne býval řekl: „Ba, Antoníne, tvoje nauka je docela dobrá, ale ty jsi vlastně docela zlý člověk. Tvou nauku musím teď vzít a vyjít s ní do světa. Musím proti tobě bojovat tvou vlastní naukou, neboť jsem poznal, že jsi docela zlý člověk. A mimoto mi nedáváš to, co jsem oprávněně chtít. Ty jsi mi slíbil, že v určité době prohlásíš, že od počátku, kdy jsem k tobě přišel a byl jsem podle zdání jen prost'áčkem, tak že jsem už tehdy stál již mnohem výše. Potom jsi mi slíbil, že prohlásíš, že celá tvoje nauka je inspirována ode mne.“ K takovým věcem by žák býval mohl přijít. Ale byl před tím uchráněn metodou, kterou Antonín použil, která se však nedá už dnes použít, ačkoli nechci tvrdit, že by tato metoda nenesla docela dobré ovoce u určitých povah.

Z těchto dvou příkladů, které jsem uvedl, můžete, pokud je důsledně sledujete, přijít na určitá nebezpečí, která člověku hrozí, jestliže se zaměstnává silami, které jakožto duchovní síly stojí za přírodou. Z příkladu, který jsem vám uvedl o Dantovi, můžete vidět, jak vůči ohromně významným věcem zde stojíme.

A nyní se můžeme zeptat, proč přírodověda, která přece má skutečně dobrou metodu, výbornou, skvělou metodu, proč přírodní věda nepřijde na určité věci, které stojí za přírodou? Na tuto otázku je možno odpovědět velmi jednoduše: přírodovědě scházejí k tomu poznávací síly, ona nepracuje k tomu, aby vytvořila poznávací síly. Ba, jak tomu u vnější přírodovědy je, nesnaží se o ně prostě proto, jak jsem se častěji zmínil, protože lidé mají strach před tím, co vězí za přírodními jevy, že ano.

Ale proč se nenajdou ti, kdo něco vědí o duchovnu v přírodě, kteří jsou ochotní vydatněji, než se to v přítomné době děje, ukázat metody a cesty, jak by člověk mohl vytvořit síly, které jej povedou za přírodu, které mu jaksi dají překročit práh, které jej přivedou k tomu, co je za přírodou? Hleďte, jakmile člověk překročí práh, který vede k duchovním bytostem za přírodou, přijde do souvislosti s duchovními bytostmi. To poznáte ze všech těch líčení, která jsem v posledních týdnech podával. Takové pasivní přírodní jevy, jaké dnes studujeme v přírodovědě, máme jenom ve fyzickém světě. Jakmile překročíme práh, přijdeme do světa duchovních, živých bytostí. Zvláštní při tom je, že bytosti, které nejprve zastihneme, jsou samé takové bytosti, které vlastně člověka činí mnohem schopnějším vzhledem k jasnému myšlení, než jakým dříve byl. Je tomu skutečně takto: Jestliže souhrn přírodních jevů, kterých dnes používá materialistická přírodověda, považují za záclonu, na které jsou napsány přírodní zákony, tedy leží za touto záclonou hemžení duchovních bytostí. My musíme jakožto lidé skrze tuto záclonu. Ale schopnostmi, které máme, abychom studovali přírodní vědu, nemůžeme proniknout skrze záclonu. Kdyby to lidé mohli, tedy by to dnes činili. Ale lidé jí nemohou proniknout.

Jsou ovšem jedinci, kteří skutečným výkladem symbolu mohli by lidi přivést k tomu, aby

pronikli. Pak by tito lidé přirozeně přišli do styku s duchovními bytostmi! A sice s duchovními bytostmi, které mají nejvyšší zájem na tom, udělat člověka velmi duchapřítomného. velmi bystrého, rafinovaně duchapřítomného - to jsou určité živelné bytosti, které veškerou snahu vynakládají na to, aby člověku dodaly určité poznávací schopnosti, které jej skutečně učiní jiným, nežli byl dříve, než pronikl závojem. A vedle toho je tím člověk ve styku s těmito bytostmi. Jenže tyto bytosti mají ještě docela zvláštní vlastnost: dělají člověka duchapřítomným, dávají mu určité poznávací schopnosti - jenže nejsou přáteli lidí. Jsou to bytosti v nejvyšším smyslu člověku a zvířeti nepřátelské, takže člověk, když pronikne, dozná újmy na obyčejné, všeobecné přívětivosti k lidem a zvířatům. Bez újmy na přívětivosti k lidem a zvířatům projde zde člověk těžko, když tudy prochází nepřipraven. Člověk dostane právě sklon dělat všechno možné, co není k lidem přívětivé a získá dokonce určitou dovednost v konání věcí nepřívětivých k lidem.

Zkrátka z toho vidíte, že není právě radno jen tak beze všeho nechat lidi tudy proniknout, že to má skutečně své nebezpečí, protože právě bytosti, na které člověk nejdříve narazí, naprosto nejsou k lidem přátelské. A ten, kdo by pronikl tou cestou, kterou by se mohlo proniknout, kdyby se pokračovalo v dnešní metodě přírodovědy, setkal by se nejvyšší měrou s těmito bytostmi lidem nepřátelskými (jsou ostatně nepřátelské nejen k lidem, ale přímo vůči přírodě) a poznal by velké množství sil, kterými je možno mnohé zničit.

Není tedy žádoucí propustit sem lidi, kteří ještě mají sklon těchto ničivých sil používat (už bylo vydáno dosti ničivých sil do takových rukou), nýbrž je třeba snažit se propustit tudy jen takové lidi, kteří svou kázní došli tak daleko, že když se jim tyto ničivé bytosti nabízejí, nepoužijí těchto ničivých pomocníků. Právě v tomto směru působilo luštění symbolů neobyčejně významně. Tyto síly se tím totiž spotřebují, člověk spotřebuje síly, které ony bytosti mohou používat, aby dělaly z lidí ničitele. A ti, kdo byli pro zatajování jisté velké části esoterického vědění, mysleli nyní takto: Jestliže svoje vědění a způsob vědění učiníme lidem jen tak beze všeho přístupným, takže jim zůstane uspořena práce pronikat symboly, pak uděláme z těchto lidí vzbouřence proti přírodě, pak z nich uděláme nositele ničivých sil. Oni řekli: Máme vědění, které by to neodvratně způsobilo, nemůžeme tedy toto vědění udělat exoterickým. Musíme přísně stát na tom, abychom lidi, kteří jsou k nám přivedeni, vychovali nejprve k naprosté lásce k lidem, k naprosté lásce k rostlinám a zvířatům, abychom je tedy nejprve podrobili pečlivé kázni.

Jenže tuto kázeň si nedají dnešní lidé líbit. Jednoduše si ji nedají líbit, brání se proti tomu. Lidstvo pokročilo... Dejme tomu, že by se tato kázeň měla vykonávat, lidé by se přidali k příslušným řádům a docela vážně by se bralo to, co by se většinou muselo přímo předepsat! Jaký by byl následek? Inu, zvláště ženy by do tří měsíců úplně odtud utekly, naprosto by si to nedaly líbit. Určité řády jen proto, aby mohly existovat, se vzdaly toho, aby tyto věci činily. Proto se zvrhlo to, co bylo kdysi hlubokým věděním, v pouhou slámu, která vůbec nic neobsahuje. Ale na druhé straně trvalo dále u těch, kdo něco skutečně věděli, že to, co věděli, drželi v tajnosti.

Vidíte, že tato věc se doplňuje s tím, co jsem řekl v jedné dřívější přednášce: že když přišel vrchol materialismu, byla zvolena metoda mediumismu. Myslelo se, že se to může připojit k metodě naivního vysvětlování symbolu. Z toho všeho pochopíte, že pro ty, kdo v tomto oboru něco vědí, jsou skutečně určité důvody, aby závoje přírodních tajemství nepadaly tak lehce. Ale z toho vyplyne vám něco docela určitého. Z toho vám vyplyne, že naše duchovní hnutí nemůže záležet v tom, aby snad vzalo nějaká řádová tajemství tak, jak byla uchována, a udělalo je exoterickými. Kdyby se to takhle jednoduše učinilo, což by záleželo v tom, že bych vzal nějaká stará řádová tajemství a učil je před veřejností, pak bychom s těmito řádovými tajemstvími přijali všelijaké kuriosní věci z magie atd., které by nic dobrého nevyvolaly. To tedy neznamená nic jiného, než že je vyloučeno v našem hnutí vynášet jakákoli stará řádová tajemství. Nemůžeme používat stará řádová tajemství k řešení tajemství přírody.